

РОЗВИТОК ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ХМЕЛЬНИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

Досліджено інноваційну діяльність підприємств Хмельницької області, обґрунтовано напрями інноваційного розвитку галузей регіону.

Ключові слова: *інновації, інноваційна економіка, інтелектуальний капітал.*

Постановка проблеми. В умовах високої конкуренції між країнами за ринки збуту продукції і забезпечення продовольчої безпеки, питання підвищення конкурентоспроможності вітчизняних виробників стає першочерговим. На сьогоднішній вектор розвитку України спрямований на побудову сучасного інформаційного суспільства, головною метою якого є формування інноваційного сценарію розвитку усіх галузей економіки.

За рахунок тільки такої політики можливо змінити наявну, застарілу матеріально-технологічну платформу більшості підприємств усіх галузей економіки, на нову, інноваційну, що надасть змогу побудувати конкурентоспроможність вітчизняних виробників, як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання інноваційного розвитку підприємств та заходи щодо його активізації досліджували такі вітчизняні провідні вчені, як В. Базилевич, О. Баранівський, І. Вініченко, О. Власюк, В. Геєць, В. Загорський, Т. Ковальчук, О. Мозговий, О. Прокопенко, П. Саблук, О. Савченко, В. Трегобчук, О. Тивончук, О. Ульяновський, Л. Федулова, С. Хамініч, О. Школьнік, В. Яценко. Ними розроблено теоретичні і практичні аспекти інноваційного розвитку підприємств, проте багатоаспектність, важливість та складність цієї проблеми потребує подальших досліджень, зокрема, з урахуванням сучасних тенденцій регіональних вимірів.

Мета дослідження. Метою дослідження є вивчення сучасного стану та передумов інноваційного розвитку підприємств Хмельницької області, з урахуванням показників, що характеризують потенціал та результати діяльності інноваційно активних підприємств, а також обґрунтування перспективних напрямів посилення інноваційного розвитку

Виклад основного матеріалу. Головним інструментом підвищення ефективності діяльності підприємств і зростання якості продукції, на сьогоднішній день, є розширення інноваційної діяльності на підприємствах галузі. С. Покропивний визначає інноваційну діяльність як процес, спрямований на розроблення й реалізацію результатів закінчених наукових досліджень і розробок або інших науково-технічних досягнень у новий чи вдосконалений продукт, реалізований на ринку у новий чи вдосконалений технологічний процес, використовуваний у практичній діяльності, а також зв'язані з цим додаткові наукові дослідження й розробки [2, с.24]. Підприємства, що впровадили будь-яку інновацію за період часу, визначений при його обстеженні, вважається інноваційно активним.

Аналізуючи рівень інноваційного розвитку Хмельницької області, перш за все необхідно відмітити наукову сферу, як головну складову його формування. Слід відмітити, що на території області зосереджено достатній, рівень науковців з різних сфер економіки (табл. 1).

Таблиця 1

Динаміка працівників наукової сфери Хмельницької області

Показник	2009 р.	2010 р.	2011 р.	2012 р.	Відхилення (+,-) до 2012 р.	
					2009 р.	2011 р.
Кількість працівників наукових організацій	136	136	109	155	19	46
Кількість спеціалістів, які виконують наукові та науково-технічні роботи	94	95	85	112	18	27
з них мають науковий ступінь						
доктора наук	-	-	-	1	1	0
кандидата наук	11	11	13	25	14	12
Кількість працівників, які виконують науково-технічні роботи за сумісництвом	834	825	828	316	-518	-512
з них мають науковий ступінь						
доктора наук	43	52	59	38	-5	-21
кандидата наук	427	416	418	89	-338	-329

Джерело: [5, с.211]

З даних табл. 1 потрібно відмітити зростання штатних працівників наукових організацій на 14%. Кількість спеціалістів, що виконують наукові та науково-технічні роботи збільшились на 19,1%. Також зросла і чисельність працівників з науковим ступенем кандидата наук, а саме, більше ніж у два рази, що у свою чергу характеризує підвищення інтелектуальної власності регіону.

Разом з цим, кількість працівників, які виконують науково-технічні роботи за сумісництвом суттєво скоротилась, а саме, на 518 осіб (62,1%). За період 2008-2012 рр., сумісники з науковим ступенем доктор наук скоротились на 5 осіб (11,6%), а кандидата на 338 (79,2%).

У свою чергу скорочення наукових працівників вплинуло на результативність наукової діяльності загалом (Рис.1).

З рис.1. видно, що за період 2009-2012 рр., результати діяльності науково-технологічних установ погіршились у більшості категоріях. Кількість нових технологій за період дослідження скоротилась на 17,2%, нових матеріалів на 69,2% та нових сортів рослин і порід тварин на 75%.

Незначне збільшення показника результативності від наукової діяльності спостерігається лише у виробництві нових видів виробів на 25% та нових методів і теорій на 19%.

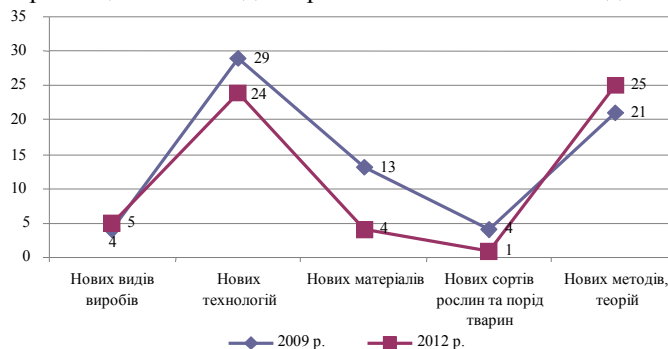

Рис.1. Результати діяльності наукових організацій Хмельницької області.

Джерело: [3, с.122; 4 с.134]

Що стосується практичного впровадження інновацій на підприємствах, то протягом 2009-2012 рр. в регіоні простежується постійне збільшення кількості інноваційно активних підприємств та обсягів впровадження інноваційних видів продукції та техніки. Найкраща ситуація склалася у переробній промисловості, що є складовою агропромислового комплексу регіону (табл.2).

З даних табл. 2 випливає, що за 2009-2012 рр. частка інноваційно активних підприємств, працюючих у Хмельницькій області зросла на 16,4%. Інтенсивно інноваційну діяльність впроваджували лише підприємства переробної промисловості. За період досліджень кількість інноваційно активних підприємств тут збільшилась від 6,7% (2009 р.) до 23,9% (2012 р.), тобто на 17,2% від загальної кількості підприємств, що запроваджували інновації.

Таблиця 2.

Кількість інноваційно активних підприємств Хмельницької області

Показник	2009 р.		2010 р.		2011 р.		2012 р.		Відхилення (+,-) до 2012 р.	
	усього		усього		усього		усього		2009 р.	2011 р.
	усього	відсотків до загальної кількості підприємств	усього	відсотків до загальної кількості підприємств	усього	відсотків до загальної кількості підприємств	усього	відсотків до загальної кількості підприємств	усього	усього
Промисловість	23	6,1	60	16,9	79	22,3	78	22,5	55	-1
Добувна промисловість	-	-	1	6,3	4	22,2	2	11,8	2	-2
Переробна промисловість	21	6,7	52	17,6	68	23,4	68	23,9	47	0
Виробництво та розподілення електроенергії, газу та води	2	4,3	7	15,6	7	15,6	8	17,8	13,5	2,2

Джерело: [5, с.214]

Головною причиною збільшення кількості промислово-інноваційних підприємств є зростання рівня витрат у дану сферу (табл.3)

Таблиця 3

Загальний обсяг інноваційних витрат у промислових підприємствах Хмельницької області, тис. грн

Показник	2009 р.	2010 р.	2011 р.	2012 р.	Відхилення (+,-) до 2012 р.	
					2009 р.	2011 р.
усього	1086021,6	749588,2	898520,2	225196,2	-860825	-673324
у тому числі за напрямоми зовнішні науково-дослідні роботи	5	17,5	-	151,9	146,9	151,9
придбання машин, обладнання та програмного забезпечення	21017,1	58723,4	93741,2	96 313,00	75295,9	2571,8
інші	1064999,5	690847,3	804779	128 731,30	-936268	-676048

Джерело: [5, с.215]

Аналізуючи рівень витрат на інноваційну діяльність у Хмельницькій області, слід відмітити, суттєве зменшення загального показника за період 2009-2012 рр., а саме, на 860825 тис. грн. (79,3%). Разом з цим, частка витрат на придбання інноваційних машин, обладнання та програмного забезпечення з кожним роком суттєво зростає, за аналізований період, рівень витрат збільшився більше ніж у 4,5 рази. Що у свою чергу характеризує інноваційне зростання матеріально технічної бази промислових підприємств.

Витрати на проведення науково технічних робіт за 2008-2012 рр., теж зросли, але все одно є ще досить низькими. Така ситуація пояснюється обмеженням фінансування галузі науки і освіти. Більшість підприємств, за браком власних коштів не в змозі впроваджувати інновації, а оскільки у кризові та після кризові роки за нестабільної економічної ситуації відсоткові ставки на кредити зросли, а фінансова допомога від держави в інноваційну сферу майже відсутня. Головним джерелом надходжень у інноваційну діяльність підприємств Хмельницької області були і залишаються власні кошти підприємств [1, с.40].

Висновки. Отже, протягом 2009-2012 рр. інноваційний розвиток підприємств Хмельницької області супроводжувався певним поживленням їх інноваційної діяльності, а саме, збільшенням кількості штатних науково-технічних працівників, зростанням кількості інноваційно активних підприємств та обсягів впроваджених інноваційних технологій. Проте, у переважній більшості інновації підприємствами впроваджуються за власні кошти. Рівень державної фінансової допомоги таким підприємствам майже відсутній, а вітчизняні інвестори не зацікавлені у фінансуванні інноваційного розвитку.

Тому, головним завданням, яке потрібно сьогодні вирішити для забезпечення продовольчої безпеки країни є формування вектора політичної стратегії на формування мотиваційних важелів впливу на інноваційний розвиток промисловості. Дана підтримка має базуватись на досвіді розвинутих країн в інноваційно-технологічному розвитку, зокрема, США, Німеччини, Бразилії, Японії, Італії.

Список використаних джерел

1. Інноваційна діяльність промислових підприємств у Хмельницькій області / за редакцією Скальського В.В – Хмельницький.: Головне управління статистики в Хмельницькій області, – 2011. – С. 89
2. Покропивний С.Ф. Інноваційний менеджмент у ринковій системі господарювання / С.Ф. Покропивний // Економіка України. – 1995. – № 2. – С. 24
3. Статистичний збірник наукова та інноваційна діяльність України / відповідальний за вип. Калачова І.В. – Київ.: Державна служба статистики України, 2013. – 285 с.
4. Статистичний збірник наукова та інноваційна діяльність України / відповідальний за вип. Калачова І.В. – Київ.: Державна служба статистики України, 2010.- 344 с.
5. Статистичний щорічник Хмельницької області за 2012 рік / за ред. Скальського В.В. – Хмельницький.: Головне управління статистики в Хмельницькій області, 2012. – 412 с.

Summary. Studied innovation activities of enterprises Khmelnytsky region, The directions of innovative development of the region.

Key words: innovation, innovative economy, intellectual capital.

УДК 334.716

*Шевчук Л.М., асистент кафедри економіки підприємства
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка*

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ТЕХНІКО-ТЕХНОЛОГІЧНОГО ОНОВЛЕННЯ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

У статті виділені основні складові ефективності оновлення та показники, що їх характеризують, виділені блоки в системі показників ефективності, які характери-